

PRESES APSKATS

Sagatavoja:
Uzziņu un informācijas centrs
Latvijas Nacionālā bibliotēka

10.01.2025

Preses apskatā:

Intervija ar LR kultūras ministri Agnesi Lāci; Latviešu folkloras krātuvei 100. gadadiena; Līgatnes pilsētas bibliotēka 100 gados; Jaunlutriņu bibliotēkā pirmie lasītāju svētki; Bauskas Bērnu bibliotēkā nodarbība bērniem "Mazulis bibliotēkā. Brīnums"; Jēkabpils Galvenās bibliotēkas radošajai apvienībai "Literāts" 40. gadadiena; u.c. bibliotēku aktualitātes.

Rakstu krājumā "Akadēmiskā Dzīve", 2024/2025, Nr.60 publicēts LNB direktores Dagnijas Baltiņas raksts "Latviešu grāmatniecības piecsimtgade". Žurnāls pieejams LNB Periodikas lasītavā.

Preses apskatā iekļauti raksti no Latvijas centrālajiem un reģionālajiem laikrakstiem.

“Nevis klauvēt pie durvīm, bet tās atvērt”

Kultūras ministre Agnese Lāce intervijā Ligitai Kovtunai

Kad novembrī atklājāt Rīgas Grāmatu svētkus Gaismas pili, dzirdēju runājam – interesanti, kāda būs ministres Lāces darbības prioritāte? Jebšu citai ministrei tā bija Gaismas pils celtniecība un Laikmetīgas mākslas muzejs, citam – opera un akustiskā koncertzāle... Vai nāks ministre, kam prioritāte būs grāmatniecība?

A. L. Latviešu valodas stiprināšana! Tā katrā ziņā būs viena no manām prioritātēm. Kā mēs to mācīsim, kā kopsim, kā stiprināsim lasītprasmi, kā jaunākā literatūra padarāma pieejama visiem. Bērniībā biju liela lasītāja, tāda aug arī mana meita. Arī viņa piedalījās minētajos Grāmatu svētkos, kā apmeklētāja, protams, un bezgala priecējās, kad aktieri Guna Zariņa un Kaspars Znotiņš tik izteismīgi lasīja viņas mīļoto grāmatu “Pazudušais miedziņš”. Līdz ar to saprotu, cik nozīmīgi ir izkopt lasītpraksi no agra vecuma. Priecājos, ka jaunajā valsts budžetā iekļauts palielināts finansējums “Bērnu žūrijai”, no kā ieguvēji ir gan bibliotēkas, gan mazie lasītāji, gan skolotāji un vecāki kā Latvijā, tā arī diasporā. Tas man liekas ļoti, ļoti būtiski.

Vienlaikus tas ir atbalsts jaunajiem latviešu autoriem, bet ir arī jādama par mūsu literatūras popularizēšanu pasaulē. Turklāt – ir mērķis kļūt par lielu Frankfurtes Grāmatu tirgus viesvalsti, kas nozīmē nopietnu darbu. Ir jāveicina tulkojumi, mūsu rakstnieku darbu izdošana ārvalstīs, kas savukārt nozīmē Latvijas valsts atpazīstamību.

Rīgas Grāmatu svētkos skaidri redzēju, ka mūsu iespējas ir nopietnas – gan grāmatu saturā, gan poligrāfijas izpildījuma ziņā. Mums tiešām ir daudz, ko piedāvāt.

Kādas ir jūsu ieceres attiecībā uz Kultūrkapitāla fonda darbību nākotnē? Nav noslēpums, ka tā ekspertu lēmumi par atbalstāmajiem projektiem raisa mulsimumu ne tikai Latvijā, bet arī diasporā...

Ikvienas kultūras institūcijas, kas sadala valsts budžeta naudu, darba galvenais kritērijs ir caurspīdīgums. Nedrīkst būt pat mazāko šaubu par kādu personisko ieinteresētību. Lēmumu pieņemšanas process ir jāskaidro, tam jābūt atklātam. Es uzticos ekspertiem, bet iestājos par to, ka jābūt sabiedrībai pieejamam un saprotamam skaidrojumam, ieskaitot par to, kas bijis par pamatu kāda projekta neatbalstīšanai. Pati esmu strādājusi nevalstisko organizāciju vidē, esmu rakstījusi projektus un bieži vien bijusi neizpratnē un sarūgtināta par to, ka “mans” projekts palicis “zem svītras”. Ir ļoti nepatīkami sapņot noraidījumu, jo īpaši, ja tas nav saprotami pamatots. Būtu labi, ja noraidījumam arī sekotu ieteikumi, kā nākamā projekta uzlabot. Attiecībā uz Kultūrkapitāla fondu – protams, te vajadzīgs lielāks finansējums visās nozarēs. Atbalstīto projektu

ipatsvars dažādās nozarēs ir par zemu, īpaši Literatūras nozarei. Varu pateikt precīgu ziņu – KKF finansējums nākamgad pieaugs par 1,6 miljoniem eiro.

Parunāsim par pēctecību! Ko saņemat mantojumā no iepriekšējiem ministriem, tostarp no jūsu pārstāvētās partijas “Progresīvie” biedres Agneses Loginas?

Kad “Progresīvie” sāka darbu Kultūras ministrijā, jau ritēja Rīgas filharmonijas metu konkurss – par akustiskās koncertzāles vizuālo un arhitektonisko risinājumu. Tikko starptautiskajā konkursā bija uzvarējis projekts *Baltic Shine*. Par ko īpaši priecājāties, jo tas ļoti sasauca ar mūsu muzikālo spozmi. Bija rasts papildfinansējums projektēšanas izmaksām, un nu jau ligums ir parakstīts. Tātad darbs pie būvprojekta izstrādes ir sācies, un mēs ejam kopsoli ar iezīmēto laika grafiku. Piebūvēsim, ka Rīgas filharmonijas projekts ir nozīmīgs ne vien mūzikas kontekstā – ir svarīgi, lai mūsu izcilajiem simfoniskajiem orķestriem, Radio korim, Latvijas Radio bigbendam u.c. būtu piemērota vieta, kur savu daiļradi izkopt un parādīt. Turklāt ar šo akustisko koncertzāli iegūs Rīga – kā vieta, kas piesaistīs pilsētai viesus no Eiropas un pasaules valstīm. Ir taču zināms, ka uz izcilām koncertzālēm cilvēki brauc mērķtiecīgi, līdzīgi, kā mēs dodamies apmeklēt Hamburgu, Amsterdamu u.c. Vienvārdsakot – nostiprināsim Rīgas kā klasiskās mūzikas mekas atpazīstamību. Lieki teikt, ka tas nesīs ekonomisko pienenumu...

... Līdz ar Vāgnera namu, kas būs atgriezis Rīgas vārdu pasaules “Vāgnera kartē”, kam mūzikas mīļotāji seko gluži kā svētcēlnieki.

Tam vēl pievienosim mūsu izcilo Nacionālo operu un baletu, kas ražīgi sadarbojas ar LNO Gildī Amerikā un dara vērtīgas lietas. Jaunais teātra vadītājs Sandis Voldiņš ir cilvēks ar ļoti skaidru viziju gan par to, kā veicināt jaunradi Latvijā, gan kā veicināt starptautisko sadarbību. Man ļoti simpātiska šķiet ideja par Talantu akadēmiju, kurā īpaši vērtība tiks pievērsta tam, lai mūsu slavenību vārdi izskanētu pasaulē.

Pošamies atkal Dziesmu svētkiem – nākamvasar skolu jaunatnes. Un tad jau drīz nākamie lielie... Ko dara Kultūras ministrija?

Runājot par Skolēnu Dziesmu un deju svētkiem, to rīkošana ir Izglītības un zinātnes ministrijas pārziņā. Un tomēr – tieši mana pārstāvētā politiskā spēka “Progresīvo” panākums ir tas, ka panākām pārmaiņas ne vien pasdarbības kopu vadītāju atalgojumā, bet arī tika sakārtota sistēma, kā valsts piešķirums šai jomā nonāk līdz pašvaldībām, attieciņi pie diriģentiem un deju kopu vadītājiem. Augustā tikāmies, lai apspriestu pavisam konkrētus jautājumus par gaidāmo svētku dalībnieku skaitu, par ko

Foto: Valsts kanceleja

Latvijas presē bija izteicis bažas viens no virsdiriģentiem Mārtiņš Klišāns. Tas cieši saistās ar svētku māksliniecisko kvalitāti, kā arī organizāciju, kas savukārt ietver kopu un deju kopu kvalificēšanos jeb skates, tiklab kā gluži praktiskas lietas – izguldināšanu, pabarošanu utt. Dziesmu svētku padome, kas darbojas Nacionālā kultūras centra paspārnē, ir uzrunājuši Izglītības ministriju, aicinot uz vienotu sadarbību. Jāatzīst, ka ir radusies tāda funkciju sadrumstalotība... Dziesmu svētku kustība nedrīkst apstāties, un darām visu, lai izveidotu un nostiprinātu vienotu skatu. Te jādama arī par kultūrizglītības jomu, par jaunu diriģentu un deju kopu vadītāju piesaistīšanu. Lūk, arī šī ir viena no mana darba prioritātēm, ko biju iekļāvusi savā “pirmo simt dienu” programmā. Jāteic, gandrīz izdevās iekļauties simt dienās.

Man ir svarīgi, lai Kultūras ministrija kā politiskā vadītāja būtu tā, kas šajā Dziesmusvētku tradīcijas saglabāšanas jomā radītu skaidru sistēmu – ne tikai tajā brīdī, kad svētki norit, bet arī to sagatavošanas laikā. Tostarp skaidru atalgojuma sistēmu. Arī diasporā. Pēc aizvadītās vasaras krāšņajiem Dziesmu svētkiem Toronto man kļuva pilnīgi skaidrs, ka vairāk jāstrādā ar bērniem un jauniešiem. Nav taču nekāds noslēpums, ka diasporā sarūks latviešu skolu un skoliņu skaits, deju kopu skaits... Ir jādama par jauniešu veidiem, kā turpināt.

Vai Kultūras ministrijā vajadzētu jaunu – Dziesmu svētku departamentu?

Tāds jau ir – Latvijas Nacionālā kultūras centrā! Un tajā cilvēki nodarbojas ar ikdienas metodisko darbu, ir padomdevēji. Manuprāt, LNKC dara labu darbu.

Tikko stājusies ministres

amātā, jūs apmeklējāt minētos Toronto Dziesmu un deju svētkus. Liktenim labpatīcīes, ka tieši ar Kanādu jums ir ciešas ģimeniskas saites.

Jā, mans dzīvesbiedrs Pauls Mīkļševičs ir ļoti aktīvu Kanādas latviešu sabiedrības locekļu dēls. Notika tā, ka vīrs ar meitu jau bija saposušies ceļā uz Toronto, man bija plānots turpināt darbu Latvijā, bet – līdz ar jauno amatu arī man nācās doties turp. Ļoti emocionāls brīdis, arī tāpēc, ka labi apzinājos – jo zināju! – kādu darbu diasporas latvieši iegulda latviskās identitātes saglabāšanā, cik daudz tur ir brīvprātīgu, nesavtīgā darba. Mana vīramāte Līga ir rosīga Sv. Andreja draudzē, vīrētāvs Vilis bijis aktīvs latviešu Nacionālajā komitejā Kanādā visu savu mūžu. Arī mans vīrs aktīvi darbojies jauniešu organizācijās Kanādā. Līdz ar to zināju arī, ka dolāros šo savu ieguldījumu nevienam nemēra – tam ir pavisam cita vērtība, ko mums Latvijā arī derētu ieraudzīt. Gaisotne svētkos bija uzlādējoša, iedvesmojoša, bet atklāšanas pasākumā, sakot runu kā Latvijas kultūras ministre, pat izjutu zināmu pazemību šo cilvēku priekšā.

Vai ceļi aizvijušies arī pie Amerikas latviešiem?

Amata ceļi vēl priekšā, bet savulaik biju mācību gaitās Amerikā, kur ceļi ar latviešu kopienu saviļņās. Dzīvoju Misūri, Sentluisā, kur mana “viesmamma” bija Janina Ankipāne no Čikāgas Piecišiem. Bija pat arī iespēja apgūt ģitāras spēli uz viņas divpadsmit stīgu ģitāras, ko viņa izņēma no koferīša ar slavenajām Piecišu uzlīmēm...

Jūs vadītās ministrijas pārdzīvē ir ļoti plašs jautājumu loks vēl bez mūsu pārrunātajiem. Tostarp diasporas lietas, mediji, integrācija utt. Kā iet,

piemēram, ar integrāciju, par ko rakstītas programmas un koncepcijas. Kā tās iedzīvojušās?

Integrācijas pētniecība bijusi arī manas iepriekšējās darbības laukā, kad strādāju nevalstisko organizāciju jomā. Turklāt – visciešākajā saistībā ar diasporu. Laiks rit uz priekšu, un rodas jaunas prioritātes. Šobrīd tā ir vienotas sociālās atmiņas veidošana jeb – vienotas izpratnes veidošana par to, kas ar mūsu valsti un tautu noticis un notiek. Šobrīd akcents ir tieši uz to, kā veidot jēgpilnu pilsonisko iesaisti valsts dzīvē, integrējot mazākumtautības un diasporu. Jāteic, daudz kas ir bijis atstāts novārtā – gan nepietiekama finansējuma, gan vienkārši atteiksmes dēļ. Te vietā paslavēt manus kolēģus ministrijā, kas šādos apstākļos ir turpinājuši darīt daudz, ļoti daudz, tostarp diasporas problēmu risināšanā. Mēs runājam par Dziesmusvētku tradīcijas saglabāšanu, bet vēl jau ir arī daudz paveikts trimdas arhīvu saglabāšanā un mājupceļā uz Latviju. Nemas nerunājot par atbalstu Okupācijas muzejam, LaPa muzejam, diasporas organizācijām.

Un arī diasporas preseī, par ko mans īpašs paldies! Kā prese, tā integrācija īstenībā ir cieši saistīta ar valsts drošību – mums ir vajadzīgs paplašināt valstij uzticīgu pavalstnieku loku.

Mans amata pienākumu loks ir tieši saistīts ar to. Un mana politiskā izvēle – pievienoties “Progresīvajiem” – arī iekāpjot sava pašreizējā amata “kurpēs” no pētnieka un sabiedrības aizstāvja korpēm, kur biju septiņus gadus, darbojoties nevalstiskajās organizācijās, man radās iespēja praktiski līdzdarboties procesos. Nevis klauvēt pie durvīm, bet tās atvērt. Es labprāt izmantoju šo iespēju.

Avots: Laiks

Datums: 7.12.2025

MĀRA
VĪKSNA
Latviešu folkloras krātuves pētniece

Latviešu folkloras krātuvei 100

Jau desmit pēdējos gadus Latviešu folkloras krātuve (LFK) atrodas Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) 5. stāvā, kur katram apmeklētājam ieraugāma mūsu tautai nozīmīgā garīgā vērtība – Dainu skapis – Krišjāņa Barona darbarīks, materiālu kartoteka, ar kuras palīdzību viņam bija pārskatāmāk un vieglāk sakārtot un publicēt latviešu tautasdziesmas izdevumā "Latvju Dainas" (LD). Dainu skapja apkārtnē atvilktnī starp daudziem unikāliem dokumentiem glabājas A. Rūmanes-Ķeniņas ģimnāzijas skolotāja, literāta Augusta Saulieša 1907. gadā rakstītā pateicības vēstulīte Baronam par viņa skolnieču laipno uzņemšanu un iepazīstināšanu ar darbu pie dziesmu kārtosanas. Protams, uz namiņu Dārtas ielā (tagad Eduarda Smiļģa ielā 23a) viņš veda savas centīgākās audzēknes, starp tām vistuvākā dzejnieka sirdij bija nopietnā vidzemniece Anna Bērzkalne. Iespējams, ka šis apciemojums ietekmēja visu meitenes dzīvi.

1922. gada rudenī Rīgas 2. vidusskolas latviešu valodas skolotāja Bērzkalne pēc filoloģijas studijām Kazanā augstskolā, pēc veiksmīgi noorganizētās folkloras vākšanas dažādās Latvijas skolās, pēc nesenām konsultācijām pie prof. Valtera Andersona Tartu universitātē ieradās pie Barona, lai apjaudatos par tautas romāncēm. Barons viņai parādīja aizsāktu LD vārdu rādītāju, ko veselu gadu viņš bija veidojis pirmo atvilktnīšu saturam, izrakstot tur atrastos visu vārdšķiru vārdus ar dziesmu numuriem. Krišjānis Barons atzina, ka LD vajadzīgi dažādi rādītāji, reģistri, leksikas vārdnīca, jo viņš ir tikai savīcis, sakārtojis, izdevis LD, bet darbs ar tām būs vēl vairākām paaudzēm. Anna Bērzkalne apzinājās, ka viņas kvēlākā vēlmē, lai Barona darbs tiktu turpināts. Viņa izlojoja ideju par Latviešu folkloras krātuves izveidi un panāca tās īstenošanu. Iesākumā viņa aicināja skolotājus divu mācību stundu laikā likt bērniem pierakstīt visu viņiem zināmo folkloru, vēl dodot ierosmi 21 jautājumu. Atsaucīgu skolotāju audzēkņu pieraksti plūda uz Rīgas 2. vidusskolu. Tādā veidā apmēram 8 gados bija savākti vairāk nekā 42 000 folkloras variantu, ko nosauca par Bērnu dziesmu krājumu (šifrs Bdz). Vēlāk LFK fondos ienāca arī Barona biedrības organizēts un finansēts materiālu krājums (šifrs Bb).

Izglītības ministrs 1924. gadā bija iepriekšējā gadā izveidotās Pieminekļu valdes (PV) loceklis, klasiskais filologs Kārlis Straubergs, kurš gada vidū virzīja Annas Bērzkalnes iesniegto projektu "Par LFK dibināšanas nepieciešamību". PV atzina projektu par vēlamu, vienīgi nevarēja izšķirties, kam piesaistīt jauno iestādi, jo iespēju par tās patstāvību nesaskatīja. Notika vēl dažas apspriedes, un 2. decembrī *Valdības Vēstnesī* pirmajā lapā nodaļā "Valdības rīkojumi un pavēles" nopublicēja Bērzkalnes sagatavotos, ministra un PV priekšnieka parakstītos "Noteikumus par latviešu folkloras krātuvi", kur deviņos punktos norādīts, kāpēc un kas jāvēl, kā jāveicina interese par folkloru, ka visi materiāli, kas vākti

par valsts līdzekļiem, iesniedzami LFK. Krātuvi pārraudzīja vairāku zinātnieku kolēģija ar prof. Jāni Endzelīnu priekšgalā, prof. Pēteri Šmitu, doc. Ludi Bērziņu, doc. Jāni Kauliņu, Annai Bērzkalnei pildot sekretāres, vēlāk pārzines pienākumus.

Gada beigās dibinātai iestādei neatradās valsts budžētā līdzekļu, lai laikus varētu uzsākt darbu. Tikai 1925. gada 3. septembrī pirmā atvilktnī LFK darbiniece, 2. vidusskolas absolvente, Alma Medne vēl Bērzkalnes dzīvokli ar sarkanās krāsas tinti uzsāka materiālu reģistrēšanu. Tieši šo datumu jau vairākas folkloristu paaudzes uzskata par īsteno Latvīšu folkloras krātuves dzimšanas dienu. Pēc dažām dienām tai ieradīja mazu istabiņu Izglītības ministrijā Valdemāra ielā 36a. Jaunajai iestādei ievērojamu materiālu atbalstu sniedza Latvijas Kultūras fonds (LKF), pirmais lielākais pirkums – "Kontinental" sistēmas rakstmašīna par 400 latiem; ar Dziesmu svētku rīcības komitejas palīdzību no Dziesmu svētku ienākumu atlikuma iegādājās pirmo fonogrāfu melodiju ieskaņošanai. Septembrī Rīgā Herdera institūtā ar vairākām lekcijām viesojās somu profesors Kārlis Krons, vēsturiski ģeogrāfiskās metodes pārstāvis, lielākā Annas Bērzkalnes autoritāte zinātnē. Jau oktobrī ar LKF atbalstu viņa devās uz Tartu un Helsinkiem apgūt materiālu glabāšanas, kārtosanas un sistematizēšanas principus, pat pirmās īpašās aplokšnes rokrakstu ievietošanai iegādājās Somijā, vēlākos gados Bērzkalne vēl papildinājās Kopenhāgenas, Berlīnes un Freiburgas arhīvos, visu laiku notika intensīva sarakstīšanās ar ārzemju kolēģiem.

Pirmo nozīmīgo zinātnisko darbu 1926. gadā paveica krātuves ligumdarbinieks Ernests Brastiņš, izveidojot LD mitoloģisko jēdzienu rādītāju. 1927. gadā LFK strādāja jau 10 darbinieces, lielākoties skolotāju masu Annas un Marijas Bērzkalnu audzēknes. Materiālus rūpīgi apstrādāja, kārtoja, pārrakstī-

ja, sistematizēja pēc Rietumeiropas vecāko folkloras krātuvju parauga. Katru mēnesi *Izglītības Ministrijas Mēnešrakstā* deva pārskatu par iesūtītajiem materiāliem, uzrādot vienību skaitu, vācējus, izcilākos teicējus, noslēgumā lūdza noskaidrot jautājumus, par kuriem interesējas LFK vai kāds ārzemju zinātnieks. Bija nelieli LKF līdzekļi, ar kuriem varēja līdzstrādniekiem atlīdzināt par vākuma pārrakstīšanu, par 9000 burtiem – ieguvums Ls 4, ko gan drīzā laikā samazināja uz pusi. Skolēniem dāvināja grāmatas, centīgākie pat varēja paši izvēlēties. Krātuves pārzine katru dienu rakstīja pateicības un ieteikuma vēstules, bez uzsaukumiem presē, zinātniskiem rakstiem viņa devās ar referātiem uz tām vietām, no kurām bija vismazāk dziesmu LD – Ventpils, Valmiera, Jelgava, Rēzekne, Daugavpils, Aglona, uz kuriem viņu aicināja (18.11.1926.) ģimnāzijas direktors monsignors Nikolodems Rancāns. Bērzkalne šā laikā fonogrāfā ieskaņoja 150 tautas melodiju. Pēc pasākuma no Aglonas ģimnāzijas audzēkņiem ienāca ap 100 jaunu kolekciju, ar interesantām pavadvēstulēm, kurās dominēja lielas rūpes par atdzīvas saņemšanu.

Krātuves kolēģija 1927. gada nogalē aicināja uzsākt LD substantīvu (lietvārdu ar apzīmētājiem) rādītāja sagatavošanu, jo bez tā nebija iespējama no jauna iesūtīto tautasdziesmu kārtosana pēc satura. Šim darbam pieņēma baltu filoloģijas studentus, pirmo puisi krātuvē – Alvilu Augstkalnu, Ģertrūdi Dubulti un Editi Hauzenbergu. Ar jaupienācējiem LFK aizsākas intensīva apvidvārdu un vietvārdu vākšana. Alvilš kļuva par instrukturu apvidvārdu vācējiem, kas varēja būt tikai baltu filoloģijas studenti. Vietvārdu pierakstīšanu uzticēja arī vecākiem skolas bērniem, ar viņiem sarakstījās un papildinājumus lūdza Editē. Ar izglītības ministra Augusta Tentēja rīkojumu 1935. un 1936. gada mijā no LFK atdalījās Valodas krātuve, kas bija pamats vēlākajam Valodas un literatūras institūtam (VLI). Tās

Dienā, kad tapa šis laikraksta numurs, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā vērienīgā sarīkojumā tika svinēta Folkloras krātuves 100 gadu jubileja. Publicējot šo materiālu, sūtām sveicienus mūsu folkloras pētniecēm un pētniekiem. Cildinājumu un uzslavas vērtā ir ne tikai Krātuves pastāvēšana un auglīgā darbošanās, īpašu godinājumu jubilejas reizē pelnījis izcilais notikums mūsu kultūras dzīvē – "Latviešu tautasdziesmu" 13. sējuma iznākšana, kas noslēdz vairāk nekā 60 darba gadu veikumu, pie tā strādājušas vairākas folkloristu paaudzes. Izdevumā sakopots vairāk nekā miljons tautasdziesmu, kas savāktas, klasificētas un uzglabātas pēc K. Barona "Latvju Dainu" publicēšanas. Apsveicam mūsu garīgās kultūras pētniekus!

direktors (1936–1940) bija Alvilš Augstkalns, arhivāre un nākamā direktore (1935 – 1944) Edite Hauzenberga-Šturma.

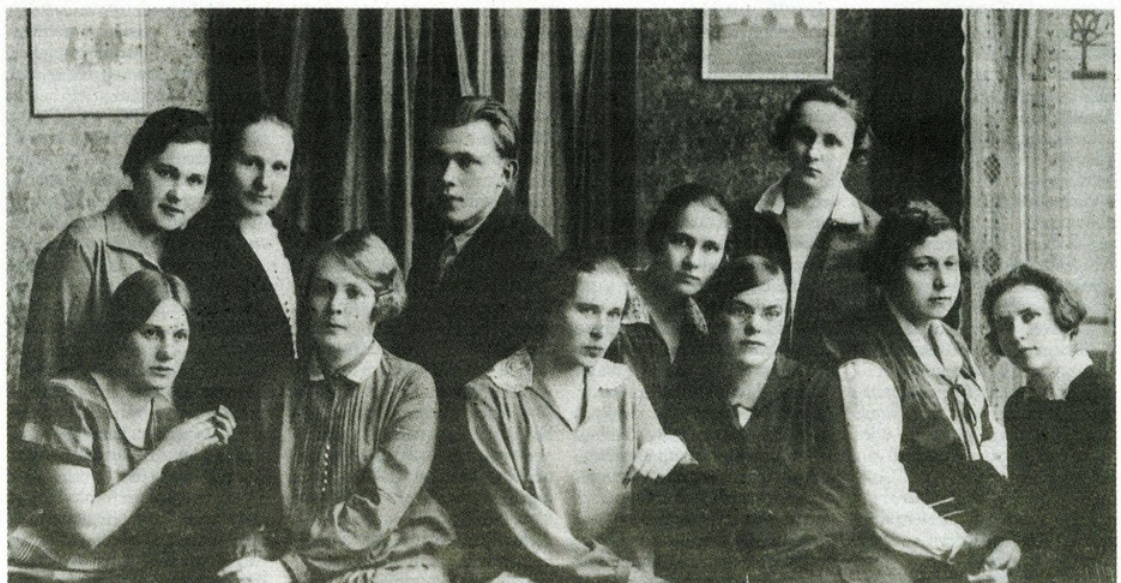
1928. gadā uzsāka darbu pie LD substantīvu rādītāja. Galvenais darītājs bija baltu filoloģijas students Osvālds Lideks, par kura erudīciju liecināja leģenda, ka viņš zinājis visas LD no galvas. Viņš arī sagatavoja izdevumu *Tautas dzies-*

mas (Papildinājums Kr. Barona Latvju Dainām) četros sējumos (1936–1939) profesora Pētera Šmita redakcijā. Redaktors izdevuma ievadā rakstīja: "O. Lideks ir nu jau pamatīgi iestrādājis dziesmu kārtosānā, kas prasa lielu uzmanību un pacietību. Cerēsim, ka uz priekšu viņš varēs stāties arī pie pilnīga tautas dziesmu krājuma sagatavošanas, kas, zināms, vilksies ilgus gadus."

(Turpinājums sekos)

Anna Bērzkalne. Foto no LFK arhīva

LFK darbinieki 1929. gadā. 1. rindā no kreisās: Austrā Šlesere, Edite Hauzenberga, Milda Rolmane, Alma Medne, Velta Rezovska, Vilma Šulce; 2. rindā no kreisās: Emma Miķelsone, Emma Medne, Alvilš Augstkalns, Ģertrūde Dubulta, Marija Miezone

Līgatnes pilsētas bibliotēkai aizvadītais bija simtgades gads. Latvijas Valsts vēstures arhīva izziņa apliecina, ka 1939.gada Latvijas bibliotēku sarakstā teikts, ka Līgatnes papīrfabrikas slimokases bibliotēka dibināta 1924.gadā.

Bibliotēka Līgatnē jau simts gadu

SARMĪTE FELDMANE,
foto no bibliotēkas arhīva

Bibliotēkas bibliotekāre Agnese Osīte gan atgādina, ka, ieskatoties vēsturē, jāpiemin 1897. gads, kad Līgatnes papīrfabrikas strādnieku vajadzībām uzceļa Saviesīgās biedrības namu, tagadējo kultūras namu, tajā bija arī lasāmgalds (bibliotēka). Piedāvāja desmit laikrakstus un žurnālus vācu un latviešu valodā, 288 grāmatas vācu, 167 latviešu valodā un piecas enciklopēdijas. 1944.gadā, kad vācieši namu sabombardēja, arī bibliotēkas krājums gāja bojā.

"Tagadējās bibliotēkas sākums ir Līgatnes papīrfabrikas slimokases bibliotēka, kas reģistrēta 1924.gadā. Tā atradusies Pavāru mājā, toreiz to sauca "Wilhema", pirmā bibliotekāre bija Karlīne Rozenfelde," stāsta bibliotekāre un piebilst, ka par bibliotēku līdz 1950.gadam informācijas ir maz. "Taču zināms, ka 1937.gadā krājumā bijušas 2300 vienības, visticamāk, periodika un grāmatas," bilst A.Osīte.

1950.gadā, kad atjaunoja kultūras namu, krājumu no "Wilhelmas" pārcēla uz kultūras namu. Tolaik adrese bija - Siguldas rajons, Līgatnes strādnieku ciemats, Komjaunatnes iela 4. Līdz 1958.gadam Vera Strazde bija vienīgā darbiniece, tad pievienojās Vija Grigorjeva. "Bibliotēkai bija 35 kvadrātmetru telpa. 1955.gadā papīrfabrikas direktoram lūgts, ka vajag plašākas telpas, bibliotēkai pievienotas vēl divas, un bija jau 99 kvadrātmetri," stāsta bibliotekāre.

Bibliotēkas ikdiena aprakstīta avīzē "Līgatnes Papīrnīkls". 1960.gada 31.augusta numurā lasāms, "ka bibliotēkas galvenais uzdevums ir panākt, lai katrs ciemata iedzīvotājs būtu bibliotēkas lasītāju skaitā, sevišķi vērību pievērst tiem, kuri vēl atrodas reliģiskās tumsības gūstā". A.Osīte, to izlasot, atgādina bibliotēkas vadītājas no 1950. līdz 1971.gadam Veras Strazdes teikto: "Labs lasītājs nav tas, kas daudz lasa, aritmētiski rēķinot, labs lasītājs meklē spilgtus varoņus un ar aizrautību dzīvo līdzī uzrakstītajam."

1965.gadā papīrfabrikas avīzē pausta strādnieku neapmierinātība ar bibliotēkas darba laiku. Tā strādā no pirmdienas līdz sestdienai, no plkst.14 līdz 20, bet darbs ir mainīgs, daļa strādājošo mēnesi nevar apmainīt grāmatas. Tikai 1971. gadā bibliotēka piektdienās bija atvērta no 10 līdz 17.

70., 80. gados bibliotēkas darbs spīgti redzami tā laika ideoloģiskie uzdevumi. Sociālistiskajā sacensībā katrai iestādei bija sevi jāparāda. Šodien ar smaidu var lasīt sociālistiskās saistības 1983.gadam, ka Līgatnes "bibliotēka apņemas palielināt lasītāju skaitu par 15, izsniegtu par 800, padziļināt darbu ar grupu jaunies dabas draugi, izveidot grāmatu nosaukumu kartotēku, papildināt novadpētniecības mapi, celt profesionālo un izglītības līmeni". Sociālistiskajā sacensībā līgatniešiem vienīgi konkurenti bija

■"Wilhema", kurā darbojās Līgatnes papīrfabrikas slimokases bibliotēka.

■Bibliotēkas vadītāja Laima Timermāne kopā ar jaunajiem lasītājiem 2004. gadā.

jaunpiebaldzēni, jo toreiz Cēsu rajonā bija tikai divi ciemati un divas ciemata bibliotēkas. Tad nu draudzīgi vienu gadu viena bija labākā, nākamajā otra.

Laima Timermāne bibliotēkā sāka strādāt 1977.gadā, no 1999.gada līdz 2016. gadam bija vadītāja. "Kad sāku strādāt pieaugušo un bērnu bibliotēkā, kuras tolaik bija atsevišķi, bet telpas atradās blakus, bijām pieci darbinieki. Bibliotēkai bija grāmatu izsniegšanas punkti, ar somām gājām uz fabriku, slimnīcu, konservu cehu, nesām grāmatas. Fondā bija 25 tūkstoši grāmatu. Katru izdevumu saņēmām trijos piecos eksemplāros," atmiņās kavējas L. Timermāne un piebilst, viņai vienmēr grūtākais bijis grāmatas norakstīt, kaut saprotams, tās, kas iesūdušas plauktos, nav tur jātur.

"Protams, bija lasītāji, kuri aizmīra laikus atnest izlasīto. Bija jāizdomā, kā uzrunāt, lai neapvainojas. Bija arī speciālas kartītes,

kuras ar atgādinājumu sūtīja pa pastu. Kad aizkavējusies grāmata atgrīzās plauktā, tās pēdējais lasītājs visbiežāk bibliotēkā ne," atceras L. Timermāne un piebilst, ka Cēsu rajona bibliotēka nepātraukti kontrolēja, kā līgatniešu strādā – gan nepieciešamo lasītāju un krājuma uzskaiti, gan literatūras popularizēšanu, iedzīvotāju izglītošanu. Viņa arī atgādina, ka Līgatnē papīrfabrikā bija sava tehniskās literatūras bibliotēka un sava bija arī vidusskola.

Pārbaudījums bibliotēkai bija 90.gadi. 1993.gadā uz kultūras namu pārcēlās pašvaldība, jo ēka, kur tā atradās, nodega. Bibliotēkas telpas tika samazinātas, un kopš tā laika tās nav mainījušas.

Inga Bērziņa bibliotēkā strādāja no 1982. līdz 1999.gadam. Viņai spīgtā atmiņā 1994.gada ziema: "Ēkā apkure aizsala. Bija dienas, kad bibliotēkā nebija siltāks par minus desmit grādiem. Strādājām divatā ar Dainu Birni. Lai saņem-

L. Timermāne un I. Bērziņa atceras, ka bibliotēkā plaukti bija līdz griestiem. "Kad daudzas grāmatas norakstīja, plauktiem augšējās daļas nozāģēja. Tad atklājās, ka telpās ir divi apaļi logi," atmiņās kavējas L. Timermāne.

■Bibliotekāre Vija Grigorjeva darbā, 60-70.gadi.

Uz 31.10.2003.nr.422

Sprīgu ielā 4
Līgatnē, LV-4110

Ēr bibliotēkas
dibināšenu

Arhīva fonds "Valsts Statistiskās pārvalde" dokumentos -
Latvijas bibliotēku sarakstā 1979.g. redzams, ka Līgatnes
papīrfabrikas slimokases bibliotēka dibināta 1924.g.

Reačs. 1306.f., 6.s.p., 7937.lieta, 4., 5.l.p.

Direktors
Sektorv. vadītāja

N. Rižovs
D. Goze

■Arhīva izziņa.

tu algu, bibliotēkai bija jābūt valā. Nācām katra pa četrām stundām, sēdējām mēteļos, zābakos divi pāri vilnas zeķu, rakstījām ar zīmuli, jo lodīšu pildspalva nerakstīja. Lasītāji nāca, tiesa ne daudzi."

Gan L. Timermāne, gan I. Bērziņa atceras, ka bibliotēkā plaukti bija līdz griestiem. "Kad daudzas grāmatas norakstīja, plauktiem augšējās daļas nozāģēja. Tad atklājās, ka telpās ir divi apaļi logi," atmiņās kavējas L. Timermāne.

Viņa pastāsta, ka gadsimtu mija grāmatām pašvaldība neatvēlēja pietiekami līdzekļu, pašas meklēja iespējas, kā tikt pie jaunākā. Saglabājusies L. Timermānes atskaite, ka viņa papīrfabrikai nodevusi makulatūru, saņēmusi desmit latos un 80 centus un nopirkusi bibliotēkai desmit grāmatas. Savukārt 2000.gadā bibliotēkā bija maksas abonements, jaunākās grāmatas lasīšanai varēja dabūt par 20 santīmiem. Par iekasēto naudu pirka jaunus izdevumus.

"2003.gadā arī Līgatnes bibliotēkā ir pirmie datori. Lūk, lietošanas noteikumi: iepriekš jāpierakstās, vienlaikus pie viena datora drīkst strādāt viens lietotājs, neaiztikt elektroslēgumus, kontaktus, kabelus, nejaukties datorprogrammās, nerediģēt citu datus. 2006.gadā sākām strādāt programmā "Alise" un darām to aizvien," vēsturi atklāj A.Osīte.

Savukārt L. Timermānei nepatīkamākais darba dienas rīts bijis 2007.gada 2.janvāris: "Ienācu

bibliotēkā, logs valā, stikls izsists, nav datora un monitora. Izsauca policiju, vainīgo neatrada, bet logiem pielika restes, ierīkoja signalizāciju."

Sākoties datoru laikam, līgatniešiem bibliotēkā rīkoja bezmaksas mācības. "Bija arī laiks, kad bibliotēkām piešķīra portatīvo datoru un bija jāiet pie pilsētniekiem uz mājām un jāmaca datorprasmes. No tā gan nekas neiznāca, jo internets mājas bija ļoti lēns," ar smaidu atceras L. Timermāne.

Madara Židau bibliotēkā strādāja no 2017.līdz 2020.gadam. "Pandēmija un tās ierobežojumi bija pamatīgs pārbaudījums. Citas iestādes apmeklēt nedrīkstēja, bet pēc grāmatām nākt varēja. Lasītāji tās saņēma pie ārdurvīm. Tad sekoja laiks, kad strādājām aiz aizslietņiem. Tas visiem bija kas jauns," teic M.Židau, bet A.Osīte vērtē, ka aizvien ir cilvēki, kuri piezvana, pasaka, kad būs, un lūdz, lai bibliotekārs izraugās grāmatu kaudzīti. "Protams, ir tādi, kam patīk staigāt gar plauktiem, paņemt rokās vienu, otru grāmatu, izlasīt anotāciju. Katram savi paradumi," pārdomās dalās bibliotekāre un pauž gandarījumu, ka līgatnieši ir cītīgi, gudri un prasīgi lasītāji. Gadu gaitā tas nemainās. □

Jaunlutriņos sumina lielākos lasītājus

IEVA VILMANE

Sestdien Jaunlutriņu bibliotēkā noorganizēja pirmos lasītāju svētkus.

Abās pagasta bibliotēkās reģistrēti 352 lietotāji, uz sirsniņu satikšanos aicināja katru, bet personīgu ielūgumu no bibliotekāres Aigas Balandīnas saņēma

32 — par čadīgu lasīšanu šajā gadā. Viņus iepriecināja Novadnieku muzikālā teātra *Fa-do* solistes Amēlija Zubaviča, Marta Balode un Anete Krūmiņa, meitenes ciemkukuli atveda sava teātra vadītājas Zanes Krūmiņas sakomponētas dziesmas par

ziemu. Svētkus kuplināja arī tukumniece, grāmatas *Kaķa Semanuēla piedzīvojumi* autore Liene Behmane.

Bibliotekāre visus cienāja ar pašas ceptu medus kūku, bet lasītājam rekordistēm Ligitai Rezgalei (129 grāmatas), Maijai Zaļumai (111), Laimai Briedei (87) un Mildai Afanasjevai (77) un Inītai Balcerei (71) pasniedza īpašu velti. "Viņas trīs vienmēr ir pirmās, kuras izlasījušas visu, ko ielieku jaunumu plauktā. Mildīņa mums visvecākā lasītāja, viņai grāmatas vedu uz mājām. Tās ļoti gaida!" bibliotekāre priecājas. Viņa piebilda, ka Jaunlutriņu pagastā vislielākais pieprasījums ir pēc detektīvromāniem, pēdējā laikā plauktos neieguļas arī latviešu autoru darbi. Gadā katrs bibliotēkas lietotājs izlasa no 30 līdz 70 grāmatu — vidējo statistisku aprēķinājusi bibliotekāre.

Kopš bibliotēkā var ar bankas karti samaksāt valsts un pašvaldības nodevas un rēķinus, nedaudz paplašinājies grāmatu un preses lasītāju loks. Tajā gadās arī pa kādam rūdītām ne-

lasītājam. Izrādās: kas reiz uzmetis skatienu bibliotēkas plauktiem, tas ātri vien pamana ko sev noderīgu. "Esmu ievērojusi, ka tiem, kuri grāmatas gadiem nav lasījuši, viegli atsākt ar *Lata romāniem* — sērijā ir plānas grāmatas un ar vienkāršu sižetu. Pēc tādām cilvēki vairs nebaidās no bieziem izdevumiem. Jaunlutriņos uz *urrā!* lasīja Lūsindas Railijas sēriju *Septiņas māsas*, Noras Robertsas jaunais romāns. Lasa arī klasiku. Kāds lasītājs man reiz teica: "Tu man nedod mūsdienu kriminālromānus, tie taču fantastika, dod labāk vecos!" bibliotekāre smaida.

Vēl viņai prieks, ka bibliotēka kļūst par daudzpusīgu kultūrvietu. Šogad pirmo reizi tajā izsniegs Saldus novada pašvaldības sarūpētas saldumu tūtas tiem pagasta bērniem, kuri neapmeklē bērnudārzu. Viņu nav daudz, tāpēc vietējais tautas nams ir daudz par lielu. Ar pagasta pasākumu organizatori Unu Remeri spriests, ka mazuļiem bibliotēkā būs omulīgāk un interesantāk. ☑

FOTO — NO JAUNLUTRIŅU BIBLIOTĒKAS ALBUMA

LIELĀKIE LASĪTĀJI Jaunlutriņu un Ošenieku bibliotēkā. Sestdien par godu viņu aizrautībai lasīt tika sarīkota sirsniņa pēcpusdiena.

Avots: Saldus Zeme
Datums: 17.12.2024.

«Mazulis bibliotēkā» janvārī meklēs brīnumu

Sestdien, 11. janvārī, plkst. 14 Bauskas Bērnu bibliotēkā tiek gaidīti pirmsskolas vecuma bērni uz tematisku nodarbību «Mazulis bibliotēkā. Brīnums», «Bauskas Dzīvi» informē Bērnu bibliotēkas darbinieces.

BAUSKASDZIVE.LV

Janvārī tikšanās reizē lasīs igauņu autores Lēlo Tungalas un ilustratores Regīnas Luka-Tomperes grāmatu «Sniegavīra Ludviga laime». «Šī ir ziemas pasaka par sniegavīru Ludvigu, kurš ir ļoti apmierināts ar dzīvi, tomēr viņam ir viena slepena vēlēšanās, kas ar katru dienu

kļūst arvien lielāka un kvēlāka. Vai notiks brīnums un Ludviga karstākā vēlēšanās piepildīsies?» grāmatas saturu, paturot intrigu, atklāj bibliotekāres.

Pasākumu cikls «Mazulis bibliotēkā» notiek sestdienās, sniedzot iespēju mazajiem lasītājiem apmeklēt bibliotēku kopā ar vecākiem, nesteidzīgi iepazīties ar plašo grāmatu klāstu, kā arī kopā ar līdzaudžiem jauki pavadīt laiku, radoši darbojoties.

Bibliotēkas darbinieces priecāsies saņemt ziņu par mazuļa dalību pasākumā pa tālruni 63922778 vai e-pastā berni@bauskasbiblioteka.lv. ♦

Avots: Bauskas Dzīve
Datums: 07.01.2025.

Interešu apvienībai «Literāts» – 40

Atzīmējot interešu apvienības «Literāts» 40 gadu jubileju, pagājušā gada nogalē Jēkabpils novada Galvenās bibliotēkas darbinieki uz sarunu aicināja žurnālistu, dzejnieku un publicistu **Andri GRINBERGU**. No 1984. gada A. Grinbergs kopā ar Lūciju Kužāni vadīja radošo apvienību «Literāts» Jēkabpils Galvenās bibliotēkas paspārnē. BD publicē Andra Grinberga atbildes uz bibliotekāru sagatavotajiem jautājumiem.

– Kas jūs astoņdesmito gadu beigās pamudināja uzņemties interešu apvienības «Literāts» vadīšanu? Kā jūs un citus autorus ietekmēja tā laika noskaņa un notikumi?

– Jēkabpili sāku dzīvot 1983. gada februārī, un jau pēc gada toreizējās Jēkabpils Centrālās bibliotēkas direktore Mirdza Mulere mani uzrunāja un piedāvāja vadīt topošo interešu apvienību «Literāts». Es atgaidājos, jo visos rajonos, kur biju iepriekš dzīvojis un strādājis – Kandavas, Limbažu un Kuldīgas –, jauno autoru apvienības jau bija vadījis, vēlējos atvilkt elpu. Bet drīz vien piedāvājums atkārtojās, tikai nu ar piebildi – jaunos autorus varēsiet vadīt divatā, rakstniece Lūcija Kužāne jau piekritusi. Ar Lūciju biju pazīstams jau no tiem laikiem, kad četrpadsmit gadus dzīvoju un strādāju Rīgā. Jēkabpili mūsu pazīšanās pārāuga draudzībā, protams, piekritu, jo divi zirgi priekšā – tas jau pavismā cits vilcējspēks. Un tas laiks bija pavisam cits – jaunas vēsmas, priekšnojautas, sabiedrības vilņošānās pirms Atmodas. Es turpināju strādāt Rīgā iznākošajā Latvijas lielākajā žvīvē «Cīņa», savos rakstos kļuju arvien drosmīgāks, īpaši, kad runa bija par Jēkabpili un pilsētas sakopšanu.

Laiks pierādīja, ka manas asās publikācijas dod rezultātu: cilvēki mani arvien vairāk atbalstīja. Lai arī bija brīži, kad likās – tūlīn, tūlīn man būs jāzaudē Jēkabpils zonas korespondenta amats (manā apkārtnē zonā ietilpa trīs toreizējie rajoni – Jēkabpils, Madonas un Stučkas), es tomēr noturējos. Uz naža amsens nonācu īpaši pēc kritiskajiem rakstiem par partijas Jēkabpils rajona komitejas pirmo sekretāru Arkādiju Vrubļevski un Madonas rajona miliciju. Ilgus gadus bija valdījis nerakstītais likums – par partijai pirmajiem sekretāriem presē nedrīkstēja parādīties neviens kritisks vārds, viņi bija neaizskarami ķeizariņi. Un pēkšņi – bāc! Grinberga atmaskojošā publikācija kā bumba. Žurnālista ievārīto putru strēbt atsūtīja Centrālkomitejas ideoloģisko sekretāru Anatoliju Gorbonovu, kurš pēc trīs

dienu braukāšanas pa Jēkabpili un Jēkabpils rajonu deva atziņu, ka žurnālistam taisnība, ka kritika ir pamatota. Labi, ka mani toreiz aizstāvēja tādi vīri kā galvenais mežzinis Jānis Mūrnieks! Cilvēki bija kļuvuši drošāki, vairs tik ļoti nebaidījās no tās vienīgās partijas un visur klātesošās čekas modrās acs. Tas viss ļāva mudināt arī jaunus autorus paskatīties sev apkārtnē ar kritiskāku aci, nebaidīties pateikt atklātu vārdu.

– Kā jūs aprakstītu apvienības «Literāts» izaugsmi un pārmaiņas 40 gadu laikā?

– «Literāta» izaugsme un pārmaiņas 40 gadu laikā – tur ir gan gandarījums, gan arī rūgtums. Gandarījums, ka no «Literāta» vidus izauguši visā Latvijā pazīstami dzejnieki – Ronalds Briedis un Ruta Štelmahere. Viņu vārdi sīkākus komentārus neprasa, visu pasaka viņu grāmatas un viņu radošā darba novērtējums, piešķirtie tituli. Man personiski liels prieks, ka «Literāta» audzēknis Gundars Kalve kļuvis visā Latvijā pazīstams lauksaimnieks un Ukrainas brīvības cīņu dalībnieks. Un ka tieši viņam varu pateikties, ka varēju uzrakstīt grāmatu «Gandriž nepieklājīgi jautājumi», kas nonāca Latvijas Universitātes žurnālistikas studentu obligātās literatūras sarakstā. Tiesa, Gundaram dzejoļus nācās nomainīt pret ieroci rokās, bet man ir pārliecība, ka viņš mūs vēl iepriecinās arī ar rakstīto vārdu.

Jā, un vēl prieks, ka visus šos gadus, lai arī tieši nepiedalījās «Literāta» dzīves ikdienā, bija jūtama Skaidrītes Gailītes klātesamība. Kā tautfrontiete, kā māksliniece, kā rakstniece, kā sabiedriskā darbiniece.

Rūgtums, ka šis laiks uzliek savu zīmogu. Mūža klūsē, kad lielgabali runā. Sintija Kampāne vada tagadējo «Literātu», pati raksta dzejoļus un apceres par literatūru, taču kopumā mūsdienas nav tās labākās dienas poēzijas uzplaukuma. Bet varbūt ir? Iespējams, šis ir tikai tāds neliels pieklusuma brīdis. Es kā dzejnieks lepojos ar «Literāta» spožajiem dzejnieku vārdiem, bet smeldzīgas notis brūk virsū, ka īsti nav jauno, kas turpinātu Lūcijas Kužānes

«Dzejas dienu 2024» ietvaros Sēlpils 1. bibliotēkā norisinājās pasākums – literārā pēcpusdienu «Dzejnieka vārdiem» ar interešu apvienību «Literāts», kuru pārstāvēja Zinaida Auziņa, Andris Grinbergs, Ruta Štelmahere, Sintija Kampāne-Štelmahere, Gita Groza un Jānis Veinbergs (Jūtu Vitamins). Kā arī uzstājās viesis no Brocēniem Māris Lapins.

Apvienības arhīva foto

padarīto prozas druvā. Lai gan pati Lūcija arī savos 97 gados vēl joprojām sēž pie rakstāmgalda un beidzot top rindas grāmatai, ko mēs, mazā rakstnieku savienība, kā sevi tā ar humoru dēvējām (Valdemārs Ancītis, Aleksandrs Pelēcis, es arī), viņai tik ļoti neatlaidīgi ieteicām. «Glupās meitas piezīmes» – tādu grāmatu pagērējām. Ilgus gadus nekā. Lai rakstnieci izprovocētu, es kādu dienu pateicu – Lūcija, tu šo grāmatu nekad neuzrakstīsi, jo tu jau negribi sevi atzīt par glupu. Iedarbojās! Ir cerība, ka beidzot sagaidīsim!

– Kādas iniciatīvas vai pasākumi «Literātā» ir bijuši īpaši nozīmīgi jūsu personīgi un apvienības kopumā?

– Pirmkārt, regulārās «Literāta» nodarbības, kad Lūcija un es – mēs prasījām izpildīt mājas darbus, mēs prasījām gatavoties katrai kopā sanākšanai, pateicām stingri – vairāk jāstudē klasiķi, vairāk jāstudē literatūras teorijas pamati, jāstudē literatūrkritika. Nevar nopietni radīt, ja nav stingra pamata. Labs pagrūdienu punkts bija kopā ar bibliotēku organizētie literārie pasākumi, tikšanās. Es esmu ļoti pateicīgs «Literātā», ka vienmēr tas bijis klāt manu jubileju autorvakaros (50 gadi, 60 gadi, 70 gadi – visi Jēkabpils tautas namā) un grāmatu atvēršanas svētkos. Piecos gados atvērtas jau piecas grāmatas, tūlīn būs kārtā sestajai. Cilvēciski miļš paldies Sintijas mazulim, kas arī pagodināja!

– Kā, jūsuprāt, «Literātā» darbība ir ietekmējusi Jēkabpils kultūras vidi?

– Domāju, ka «Literāta» darbība Jēkabpils kultūrvidī ietekmējusi noteikti. Jau tas vien, ka regulāri ik mēnesi «Brīvajā Daugavā» (sākumā «Padomju Daugava») parādījās literārā lappuse «Daugaviņa», kuras veidošanā vislielākie nopelni pieder Lūcijai Kužānei, bija liels ieguvums sabiedrībai, jo tajās lappusēs drukāja ne tikai dzejoļus un stāstu fragmentus, bet arī publikācijas, veltītas rakstnieku jubilejām, apskatus par literatūras procesiem, par kultūras dzīvi. Tajos gados avīzes ļoti lasīja. Bija numuri, kurus kioskos izķēra, ja bija kāds interesants raksts. Bet patiesībā būtu jārunā par mīļderību, jo rosīgā kultūrvide ietekmēja arī «Literāta» aktivitātes. Katrā ziņā es Rīgā un citur vienmēr varēju uzslavēt aktīvās kultūras dzīves izpausmes Jēkabpili, nereti arī par tām rakstīju gan Rīgas lielajās avīzēs, gan žurnālos. Tur bija daudz interesanta – gan tikšanās, gan diskusijas, gan koncerti un teātra izrādes, īpaši Intas Ūbeles iestudētās, gan aicinājumi ziedot grāmatu izdošanai, piemēram, Valdemāra Ancīša «Sēlijas grāmatas» izdošanai vācām ziedojumus ne vien Jēkabpili un Jēkabpils rajonā, bet arī Rīgā un citur.

– Kādi pasākumi vai aktivitātes, pēc jūsu domām, varētu vēl vairāk veicināt literārā darbību Jēkabpili un plašākā mērogā?

– «Literātā» ir paliekoša nozīme Dzejas dienu organizēšanā Jēkabpili un novadā, savukārt Jēkabpils Dzejas dienas, īpaši dzejas autobuss un dzejas lasījumi uz Daugavas aizsargdambja, devušas impulsus

dzejas svētku rīkošanā Rīgā un citviet Latvijā. Lūcija Kužāne un es – mēs nevaram aizmirst Rīgas lielās rakstnieku grupas, kuru sastāvā uzstājāmies Jēkabpili un braukājām arī pa rajonu, bijām Viesītes, Aknīstē, Dunavā un citās vietās. Arī klasiķiem veltītie pasākumi, piemēram, Akuratera dienas, bijuši sabiedrībai svarīgi, jo allaž pulcējuši daudz ļaužu. Literārās dzīves aktivizēšanā īpaša loma bija pirmajam «Literāta» publikājam izdevumam «Tāds smeldzīgs laiks» (2002), man bija tas gods būt par tā sastādītāju un redaktoru. Tajā pārstāvēti: Ligita Ābolniece, Solveiga Bojāre, Ronalds Briedis, Inese Grauze, Andris Grinbergs, Aivars Kalnietis, Gundars Kalve, Ruta Štelmahere, Sarmīte Lasmane. Izdevuma «Ceļavārdos» izteicu pateicību Lūcijai Kužānei par gadiem ilgo pacietību jauno autoru skološanā, pateicību Jēkabpils Galvenās bibliotēkas direktorei Zinaīdai Rabšai un metodei Ingai Grinbergai par atbalstu grāmatas tapšanā. Vēlējums tagadējam «Literātā» izdot nākamo šāda veida grāmatu, jo tas noteikti būtu stimuls jaunajiem autoriem vairāk censties un sasparoties, dotu sabiedrībai labu zīmi, ka literatūra, lai kādi laiki, ir liels spēks. Lai izturētu un tālāk ietu.

– Kā redzat apvienības nākotni? Kādi ir jūsu vēlējumi jaunajiem literātiem?

– Apvienības nākotne ir pašu rokās. Domāju, ka jaunajiem literātiem vajadzētu sanākt kopā un atskatīties uz noietajiem 40 gadiem un nospraust kādus konkrētus mērķus. Un pāri visam vēlējums –

neizmirstiet literatūras klasiķus, neizmirstiet tos stingros pamatus, ko vecie brūģējuši!

– Nozīmīgu jubileju – simtgadi – šogad atzīmē arī Jēkabpils novada Galvenā bibliotēka. Kā bibliotēka ir atbalstījusi un veicinājusi «Literāta» aktivitātes, kā jūs raksturotu sadarbību?

– Vēlējums gan Jēkabpils bibliotēkai, kura šogad atzīmēja 100 gadu jubileju, gan «Literātā», kam jau 40, arī turpmāk turēties cieši kopā! Tas spēks, ko neredz pilieni, top liels un stiprs kopumā. Gan kādreizējā bibliotēkas vadītāja Mirdza Mulere, gan tagadējā direktore Zinaīda Rabša jau ar to vien, ka devušas «Literātā» mājvietu, ir likušas stingru pamatakmeni literārās dzīves tālāk virzībai Jēkabpili un Jēkabpils novadā. Un kur vēl tas, ka abas ir «Literāta» labais gariņš! Tā turpināt!

Lūcijai Kužānei ir ļoti cienījami gadi, tāpēc viņas vārdā apsviecu «Literātu» 40. jubilejā! Lūcija sasita plaukstas un iesaucās – ak, pasaulīt, cik sen atpakaļ tas bija!

Nē, Lūcija, pavisam nesen, aizvakar, aizaizvakar! Lūcija liek nodot labas dienas un neaizmirst, ka «Literāta» pirmsākumā bija rakstnieks Eduards Saleņiks, kurš jaunus Jēkabpils autorus audzināja ar sava mūža skarbumu un dzīves gudrību. Un vēl viņa atkārtoja savu seno skubinājumu: «Meitenes, rakstīti dienasgrāmatu!». Un vēl viņa atgādināja – rakstīt, tas ir akmeņus grauzt. Un pāri visam – VĀRDS!

Rosmes bibliotēkā – «Purvītim pa pēdām»

GUNTA DOMBROVSKA,
IECAVAS PAGASTA ROSMES
BIBLIOTEKAS VADITĀJA

Jaunais gads Iecavas pagasta Rosmes bibliotēkā sākas strauji – te jau apskatāma Ķekavas rokdarbnieču pulciņa «Lābieši» rokdarbu izstāde «Purvītim pa pēdām».

Tā tapusi kā veltījums dižajam gleznotājam Vilhelmam Purvītim (1872. gada 3. marts – 1945. gada 14. janvāris). Izstāde būs apskatāma līdz 4. februārim, kad tā noslēgsies ar sarīkojumu «Pārmijas Sveču laikā». Lasītāji aicināti satikties ar darbu autorēm un piedalīties vaska sveču darbnīcā.

Gan izšujot, gan izmantojot aplikācijas

«Lābiešu» vadītāja Andra Gribuste stāsta: «Purviša atceres gads un izstāde kalpoja kā iedvesmas avots. Daira Maldere, rosīga «Lābiešu» dalībiece, pēc izstādes apmeklējuma atbrauca un jūtu uzplūdā pateica: «Šujam Purvīti!» Iestājās klusums un apmulsums – kā? Pēc nelielas pauzes sākām domāt. Iepriekš jau bijām iemēģinājušas roku vienā no japāņu lāpīšanas tehnikām, un audumu aplikācija arī bija zināma. Tad mūs uzrunāja šuvēja, kurai bija sakrājušies audumu atgriezumī, un tad jau vairs tikai atlika eksperimentēt. Kārtējo reizi varējām pārlicināties, ka darbs dara darītāju.»

Katra meistare darba rādīšanai atradusi savu veidu. Kāda visu smalki izšuva, kā zīmējot ar krāsu zīmuli, kāda izmantoja audumu aplikāciju, lielākā daļa apvienoja abas tehnikas. Kādai paveicās atrast audumu ar iecerēto zīmējumu un krāsu, kādai pietika ar pašu krājumiem, kāda izmantoja no citas atlikušo, bet Zinta Ērgle lietoto apģērbu veikalā nopirkusi blūzi, lai izgrieztu vajadzīgo detaļu, atklāj A. Gribuste. «Visu ziemu likām, kārtojām, šuvām, ārdijām un atkal šuvām, un pavasarī pašas bijām pārsteigtas un iepriecinātas par rezultātu.»

Līdz šim ķekavnieces veikumu rādījušas mājās, kā arī Rīgā, Ķegumā un Liepājā. Tik drīz

autoru darbi pašu mājas sienas nerotās, atzīst pulciņa vadītāja.

Par «Lābiešu» vēsturi A. Gribuste stāsta: ««Lābiešu» dibināšanas gads 1980., kad adīšanas kursos satikās mācīties alkstošas ķekavietes. Jaunākā nesen bija sākusi skolas gaitas, bet cieņjamākā bija pārkāpusi astotajam gadu desmitam. Nākamajā ziemā mācījušās tamborēt un mezglot. Pēc trim radošām ziemām vairs negribējies šķirties. Pulciņa vārda devēja ir Rita Bluķe, bet visām pārmaiņu vētrām ilgus gadus cauri vadījusi Veronika Beiermane ar uzticamo balstu Ainu Saknīti. Sarunās par šo laiku vecbiedri atceras vakarēšanu ar dziesmām un rokdarbiem, nodarbības mēteļos un neiztrūkstošas tēpu skates gan mājās, gan izbraukumos.»

«Lābieši» draudzējas ar «Bausku»

Patlaban pulciņu vada Daira Maldere un Andra Gribuste, bet apgūstamajām prasmēm piepulcējusies pārlošana, mākslīgo ziedu un rotu gatavošana, audumu apdruka, šūšana un izšūšana.

Šogad «Lābieši» ceļot saulītē seno prasmi – kreklu šūšanu un izšūšanu, bet jau izšūtie tamborējumi no janvāra otrās puses mēnesi būs apskatāmi Ķekavas kultūras namā.

Rokdarbnieces ir atsaucīgas un labprāt izmanto iespēju piedalīties citu novadu tautas lietišķās mākslas kopu norisēs. Īpaši cieša draudzība izveidojusies ar Tautas lietišķās mākslas studiju «Bauska», kur izmantojušas iespēju noaust un darināt Zemgales arheoloģisko tēpu, ko izrāda Daira. Savukārt par lābiešu apģērbu mācījušās pie «Tinām» Tinūžos. Bieži brauc ciemos mācīties arī pie citiem meistariem, piedalās «Senās klēts» novadu cimdu projektā un izstādēs.

Gleznotājam Purvītim veltītās ekspozīcijas vietā Rosmē no 4. februāra stāsies Zorģu bibliotēkāres Daces Frindas ceļojošā leļļu izstāde Metēņu noskaņās. ♦

Avots: Bauskas Dzīve

Datums: 10.01.2025.

Bibliotēkas jaunumi

LIEZĒRES pagasta bibliotēka 2024. gadu aizvadījusi 100 gadadienas zīmē. Ir aizvadīti dažādi pasākumi, organizētas izstādes. Tāpat regulāri papildināts grāmatu fonds.

— Aizvadītajā gadā par pašvaldības līdzekļiem nopirkta 140 dažādu žanru, autoru grāmatas. No Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta Liezēres bibliotēka ieguvusi 13 vērtīgas grāmatas. Bibliotēkas apmeklētāji varēja lasīt desmit preses izdevumus. Jau laicīgi parūpējāmies par jaunu preses izdevumu abonēšanu. Šogad apmeklētājiem būs pieejams laikraksts "Stars", "Ievas Padomu Avīze", "Kas Jauns Avīze". Ir abonēti žurnāli "Ieva", "Praktiskais Latvietis", "Padoms Rokā", "Ievas Stāsti", "Ievas Veselība", "Patiesā Dzīve", "Ilustrētā Pasaules Vēsture", "Leģendas", "100 Labi Padomi", "Praktiskie Rokdarbi", "Mājas Viesis", "Dārza Pasaule", "Jauns Viesis", "MūsMājas", "Planētas Noslēpumi", "Klubs", "Noslēpumi un Fakti", "Rūķītis" un "Saimniece", — ar jaunumiem iepazīstināja **Dace Madalāne**, Liezēres pagasta bibliotēkas vadītāja. — Šogad bibliotēkā tiks turpinātas arī apmācības pieaugušajiem, kas veiksmīgi tika uzsāktas jau aizvadītajā gadā. Tāpat sadarbošos arī ar bērniem no Ozolu sociālās aprūpes un rehabilitācijas centra, kā arī pirmsskolas izglītības grupu vecākajiem bērniņiem. Jaunajā gadā gaidu ikvienu apmeklētāju un aicinu arī tos, kas līdz šim bibliotēku vēl nav apmeklējuši.

AGRITA NUSBAUMAKOVALEVSKA

Avots: Stars

Datums: 02.01.2025.

Ieskats mākslas pasaulē

KRAUKĻU bibliotēka turpina gaidīt mākslas cienītājus arī Jaunajā gadā, aicinot apskatīt Enijas Brizgas personālizstādi „Raibu raibais iesākums”.

Bibliotēkas vadītāja **Larisa Maligina** informē: — Enija Brizga ir gudra, sirsnīga, atsaucīga, radoša Vangažu vidusskolas skolniece. Izstādes nosaukums „Raibu raibais iesākums”, Enijas vārdiem citējot, „ir tikai mans mazais ieskats mākslas pasaulē. Mākslas skolā es iepazinu dažādus mākslas veidus, materiālus, attīstīju savas prasmes, un tagad es saprotu, ka tā ir tikai maza daļiņa, ko zinu, un man ir daudz, ko vēl mācīties un izmēģināt. Varbūt nākotnē atradīšu sev noteiktu stilu, kurā darbošos, bet pagaidām es pilnveidoju sevi, vados pēc sajūtām.”

Izrādās, ka Enijas mammas Līgas dzimtā puse ir Kārkli, viņa ir absolvējusi Kraukļu pamatskolu. Ar ģimeni braucot no Vangažiem uz mājām Kārklos, tiek apmeklēta Kraukļu bibliotēka un apskatīta izstāde. Tā Līgai radusies ideja par meitas izstādes veidošanu savā bijušajā skolā.

Izstāde aplūkojama visu janvāri.

ZANE BIKOVSKA

Avots: Stars

Datums: 02.01.2025.

Ar izstādi sāk godināt Smiltēni dzimšanas dienā

Jau rakstījām, ka šogad 2. janvārī apritēja 105 gadi, kopš Smiltenei piešķirtas pilsētas tiesības.

Visa gada garumā pilsētā norisināsies šim notikumam veltīti pasākumi, bet pirmā šo ciklu iesāks Smiltēnes bibliotēka ar grāmatu, periodikas un citu materiālu izstādi "Smiltenei 105".

Var pētīt uz vietas un ņemt lasišanai mājās

Izstāde līdz 31. janvārim apskatāma bibliotēkas pagaidu mājvieta Dakteru ielā 27 (Smiltēnes vidusskolas dienesta viesnīcas ēkā), abonementa jeb grāmatu izsniegšanas daļā.

Visas izstādē apskatāmās grāmatas bibliotēkas klientiem ir iespējams saņemt lasišanai mājās, līdz ar to ekspozīcija mainās, – lasišanai izsniegtās grāmatas bibliotēkārē izstādes stendā aizstāj ar citām. Pie lasītāja jau aizceļojusi Jura Zušmaņa grāmata "Smiltene. Laiki un Likteņi". Ja vēl kāds vēlas to lasīt, gan uz šo, gan citām grāmatām var pierakstīties rindā.

Visi eksponētie materiāli ir no Smiltēnes novada bibliotēkas novadpētniecības krājuma. "Izstādē ir izvietotas dažādos laikos izdotas grāmatas, kurām ir saistība ar Smiltēni, jo šī ekspozīcija ir par godu pilsētas 105. dzimšanas dienai, lai veicinātu ikviena piederības sajūtu Smiltenei un vietējai kopienai. Vienlaikus vēlamies ar šo ekspozīciju popularizēt mūsu bibliotēkas novadpētniecības krājumu, kas ir apjomīgs un kurā ir

daudz interesantu materiālu par Smiltēni un Smiltēnes novadu," stāsta Smiltēnes novada bibliotēkas vecākā bibliotekāre Alda Liuke.

Izstādē "Smiltenei 105" ir iespējams iepazīties ar Smiltēnes vēsturi, interesantiem faktiem un ievērojamām personībām, kuras dzīvojušas Smiltēnē, un viņu atmiņām par pilsētu. Dienā, kad ekspozīciju apskatīja "Ziemeļlatvija", stendā bija izliktas gan prozas, gan dzejas grāmatas, gan autobiogrāfiski atmiņu stāsti, gan fotoalbumi un enciklopēdija.

Izstādes centrālajā vietā ir izvietota kopija noteikumam par pilsētas tiesību piešķiršanu Smiltēnes miestam 1920. gada 2. janvārī no izdevuma "Papildinājumi pie likumu un valdības rīkojumu krājuma". Ar šo dokumentu toreizējais Ministru prezidents Kārlis Ulmanis uzdevis piešķirt Smiltenei pilsētas tiesības, attiecinot uz viņu (Smiltēni) visus administratīvos un pašvaldību likumus un nolāsijumus un izdalot viņu no vietējās lauku pašvaldību vienības.

Tāpat goda vietā ir kopija no toreizējā Latvijas pagaidu valdības oficiālā laikraksta "Valdības Vēstnesis" pirmās lappuses, kurā publicēts šis Ministru prezidenta rīkojums.

Turpinās ar ceļojumiem laikā Smiltēnes vēsture

"Ziemeļlatvija" todien izstādē apskatīja arī tādas grāmatas kā Ilzes Krūmalas un Arņa Viksnas grāmatu "Sarkanā Krusta Smiltēnes slimnīcas gadsimts", Smiltēnes

draudzes mācītāja Kārļa Kundziņa (1850–1937) "Smiltēni", smiltēniešu novadnieka Jāņa Grinblata (1906–1975) autobiogrāfisku stāstījumu "Jaunkundz, nepareizi savienots!", Pētera Ermaņa (1893–1969) "Atmiņu vija" un savai bērnības un jaunības pilsētai veltīto dzejoli "Smiltene", 1927. gada izdevumu "Smiltēnes kooperatīvās un sabiedriskās organizācijas" un citas.

Ekspozīciju papildina arī mūsdienu izdevumi, piemēram, "100 notikumi Smiltēnes vēsturē", "100 stipri stāsti", Kornēlijas Apškrūmas dzejas krājums "Smiltenei".

"Tas tāpēc, lai šī izstāde ne tikai piedāvā sausus faktus, bet arī sniedz emocijas dvēselei," par dzejas pienesumu ekspozīcijai teic Alda Liuke.

Viņa uzsver, ka Smiltēnes uzplaukums faktiski nesākās ar 1920. gadu, bet jau 19. gadsimta beigu posmā, kad Smiltēnes muižas īpašnieks firsts Pauls Livens sadalīja zemi atsevišķos gruntsgabalos un iznomāja tos vietējiem iedzīvotājiem mūža rentē, tā likdams pamatus tādai Smiltēnes pilsētai, kādu to saņēma Latvijas valdība.

"Pauls Livens ir ļoti daudz darījis Smiltēnes labā. Bibliotēkā šogad par godu Smiltēnes jubilejai turpināsim plašu iedzīvotāju atsaucību 2024. gadā ieguvušās prezentācijas "Ceļojums laikā: Smiltēne laiku lokos", un viena no tām būs par Paula Livena devumu Smiltenei," informē Alda Liuke.

Lai uzzinātu vairāk par Smiltēnes vēsturi, bibliotēkas apmeklētāji jau tagad un arī vēlāk var biblio-

tekas lasītavā pētīt bibliotēkas novadpētniecības krājumu, kas apkopots daudzās mapēs par dažādām tēmām. Ir pieejami arī videomateriāli no Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts kinofonodokumentu arhīva audiovizuālo, foto un skaņas dokumentu digitālās krātuves "Redzi, dzirdi Latviju!". Tie ir Rīgas kinostudijā uzņemtie kinožurnāli, kurus savulaik kinoteātros demonstrēja pirms katra seansa. Bibliotēkas novadpētniecības krājumā ir 10

šādas audiovizuālo dokumentu kopijas par Smiltēni un smiltēniešiem, kas ir pieejamas izmantošanai uz vietas un tās var noskatīties novadpētniecības lasītavā datorā. Piemēram, viens šāds videomateriāls ir par Smiltēnē pirmā universālveikala atklāšanu 1953. gadā. Veikals atradās Smiltēnes centrā, šī ēka mūsdienās atrodas Baznīcas laukumā, pretī tirdzniecības centram "Centrs", netālu no apļveida skvēra. ☑

— Sandra Pētersone

Avots: Ziemeļlatvija
Datums: 10.01.2025

Skultē skatāma limbažnieces izstāde *Ziedi*

Līdz mēneša beigām Skultes bibliotēkā skatāma novadnieces Ivetas Lūses-Reiziņas fotoizstāde *Ziedi*. Tajā krāsainos rāmīšos atspoguļota limbažnieces mīlestība pret ziediem. Viņas dārzā ir vairāk nekā 250 to stādu un 60 šķirņu, kuru skaits tikai vēl augs. Krāšņais iznākums priecē ne tikai audzētāju, bet arī apkārtējos. Iepriekš izstāde bija skatāma Tūjā un Limbažos, nu tā nonākusi pie skultiešiem, bet noteikti dosies arī uz citām novada vietām.

Avots: Auseklis
Datums: 10.01.2025

Radoša gada izskaņa Vecpiebalgas bibliotēkā

VECPIEBALGAS
pagasts

Attēlā: Meistarklases kļuva par skaistu piedzīvojumu, kurā valdija krāsu un domu lidojums.

Gada nogalē Vecpiebalgas bibliotēka aicināja apgūt jaunas prasmes divās radošās meistardarbnīcās – “Adventa vainagu veidošana” un “Ziemassvētku rotājumi”. Kopā ar floristi Santu no “Vildes mākslas telpa” dalībnieki ļāvās fantāzijai, radot savus īpašos

Adventa vainagus, guva praktiskus padomus un iedvesmojošas idejas Ziemassvētku rotājumu veidošanai dekopāžas tehnikā.

Uz meistarklasēm bija ieradušies gan vietējie no Vecpiebalgas, gan dalībnieki no tālākām vietām – Drustiņiem,

Smiltenes, Raunas un Priekulei. Šie pasākumi kļuva par skaistu piedzīvojumu, kurā valdīja krāsu un domu lidojums. Tie sniedza prieku mirkliem ikdienā un motivāciju radīt svētku noskaņu savās mājās, ģimenē vai darba kolektīvā.

Avots: Cēsu Novada Vēstis

Datums: 27.12.2024.